

Status

B-Geheim met termijn

Datum vergadering Gedeputeerde Staten

15 april 2024

Eindtermijn

12 juli 2024

Onderwerp

Jaarstukken 2023 (2^e lezing)

Advies

1. Vast te stellen het Statenvoorstel aan Provinciale Staten waarin wordt voorgesteld
  - a. Het voordelig rekeningresultaat 2023 van € 36,2 mln te storten in de algemene reserve.
  - b. Vast te stellen de gerealiseerde onttrekkingen en toevoegingen aan reserves, voorzieningen en overlopende passiva.
  - c. Vast te stellen de opheffing van de reserve Regionale gebiedsgerichte economische projecten per 31-12-2023.
  - d. Vast te stellen de wijziging van de looptijd van de reserve Integrale Ontwikkeling Delft-Schiedam (IODS) van 2022 naar 2024.
  - e. Vast te stellen de wijziging van de looptijd van de reserve Uitvoeringsprogramma Groen (UPG 40) van 2023 naar 2025.
  - f. Gedeputeerde Staten décharge te verlenen voor het door hen in 2023 gevoerde financiële beheer.
  - g. Vast te stellen een onttrekking uit de algemene reserve van in totaal € 16,2 mln voor de onderstaande budgetoverhevelingen (beklemmingen) en dit administratief te verwerken via de Voorjaarsnota 2024:
    - i. Subsidieverplichtingen € 12,3 mln
    - ii. Overige bestuurlijke/juridische verplichtingen € 3,1 mln
    - iii. Circulaires provinciefonds € 0,8 mln
2. Vast te stellen het Bijlagenboek Jaarstukken 2023 met daarin de toelichting op de gerealiseerde onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves, voorziening en van derden verkregen middelen (overlopende passiva);
3. Te machtigen portefeuillehouder M.E. van Leeuwen om redactionele aanpassingen aan te brengen in het Statenvoorstel en in de bijlage Jaarstukken 2023;
4. Te machtigen portefeuillehouder M.E. van Leeuwen om technische vragen van leden van Provinciale Staten inzake de Jaarstukken 2023 te beantwoorden;
5. Vast te stellen de publiekssamenvatting over de Jaarstukken 2023;
6. Vast te stellen het persbericht over de Jaarstukken 2023;
7. Geheimhouding op te leggen op de besluitpunten 1 tot en met 6 en de daaraan te grondslag liggende documenten op grond van artikel 84 Provinciewet juncto artikel 5.1 lid 4 van de Wet open overheid en deze op te heffen nadat Gedeputeerde Staten in laatste lezing over de Jaarstukken 2023 een besluit hebben genomen en dit aan Provinciale Staten is aangeboden.

Besluit GS

Vastgesteld met een machtiging voor de portefeuillehouder om:

In de jaarstukken:

- In de inleiding 'positief saldo' aan te passen naar 'positief resultaat'
- Op p. 6 'afwegingskader' te vervangen door 'koers';
- Op p. 6 de zin over de Energieraad en de maatregelen die zij nemen anders te formuleren, omdat de Energieraad geen maatregelen neemt;
- Op p. 7 in de alinea over de transitie naar zero-emissie de rol van het Rijk te benoemen;
- Op p. 24 in de alinea over stikstof de laatste zinnen over het plan van aanpak te schrappen;
- Op p. 26 een zinsnede toe te voegen over de kosten met betrekking tot de relatie met China;
- Op p. 57 de alinea over kerncentrales te nuanceren en 'meewerken' aan te passen naar bijvoorbeeld 'meekijken';
- Op p. 85 na te gaan of de opmerking over de natuurinclusieve aanpak conform afspraken uit het coalitie akkoord en het omgevingsbeleid in de stukken staat.

In het persbericht:

- De term 'vrij besteedbaar' anders te formuleren omdat dit de verkeerde indruk kan wekken;
- De zin over de Energieraad hier ook anders te formuleren, omdat de Energieraad geen maatregelen neemt;
- In de alinea over de Natuurdoelanalyses de zin 'focus op de natuurdoelanalyses' aan te passen naar 'is hard gewerkt aan de natuurdoelanalyses';
- De quote van mevrouw Van Leeuwen in alinea 3 aan te passen en te verduidelijken dat door het huidige verdeelsysteem Zuid-Holland miljoenen misloopt, en dat Zuid-Holland nog in het ongewis is over een oplossing;

Na te gaan of de controleverklaring als bijlage moet worden meegestuurd bij het Statenvoorstel en zo nodig het Statenvoorstel hierop aan te passen;

In het overzicht jaarrekeningresultaat een check te doen op de cijfers, omdat gedeputeerde Koning deze niet allemaal herkend.

Bijlagen

1. Statenvoorstel - Jaarstukken 2023
2. Jaarstukken 2023
3. Bijlagenboek Jaarstukken 2023
4. Overzicht budgetoverhevelingen (beklemmingen) 2023
5. Overzicht opvolging diverse gedane toezeggingen
6. Persbericht over de Jaarstukken 2023
7. Overzicht jaarrekeningresultaat en wat er terugvloeit naar algemene reserve

1 Toelichting voor het College

Voorliggende jaarstukken betreffen de versie voor tweede lezing in Gedeputeerde Staten. Ten opzichte van de versie die voor 1^e lezing voorlag zijn er nog enkele (beperkte) financiële mutaties doorgevoerd als gevolg van de interne controle en de accountantscontrole. Een opsomming van relevante wijzigingen is als volgt:

- Er zijn iets hogere lasten verantwoord (+ € 0,852 mln) en als gevolg daarvan ook een hogere onttrekking aan reserves (+ € 0,679).
- Het positieve rekeningresultaat is gedaald van € 36,4 miljoen naar € 36,2 miljoen.
- Het aantal en de omvang van de beklemmingen, zoals opgenomen in de aparte bijlage 'Overzicht budgetoverhevelingen (beklemmingen) 2023', is gewijzigd:
  - Ad 1) Subsidies
    - o 6-1 'Knelpuntenpot sociale huur en middenhuur' (was € 1,386 mln, is nu € 2,552 mln) als gevolg van gewijzigde lastneming n.a.v. accountantscontrole;
    - o 7-1 'Groene schoolpleinen' (was € 0,6 mln, is nu € 0,06 mln) als gevolg van gewijzigde lastneming n.a.v. accountantscontrole;
  - Ad 2) Juridische/bestuurlijke verplichtingen
    - o 8-1 'Pilot Individueel Maatwerk' is nieuw toegevoegd voor € 0,35 mln als juridische verplichting.
  - Ad 3) Circulaires provinciefonds
    - o Verdeling van benodigd budget is gewijzigd van 2024 naar 2025, zodat dit aansluit bij verwachte realisatie van 'uitwerking programma NOVEX' en 'vervolgaanpak op vakantieparken'
- In het samenvattend financieel beeld is meer inzicht gegeven in de verschillen per kostencategorie via een grafiek/tabel. Daarbij is ook een verschuiving opgetreden in de verschilverklaring, waardoor nu een groter deel van de onderbesteding op de lasten wordt verklaard vanuit subsidies en inkomensoverdrachten (was € 25 mln, is nu € 31 mln), terwijl de categorie overige lasten juist is gedaald (was € 19 mln, is nu € 13 mln). Verklaring hiervoor is dat in ambitie 6 was geconstateerd dat een bedrag van ruim € 5 mln was begroot als 'overige lasten', terwijl dit 'subsidies en inkomensoverdrachten' had moeten zijn. Dat is nu gecorrigeerd bij 2^e lezing.
- In het samenvattend financieel beeld is daarnaast:
  - o Een verschilverklaring toegevoegd voor het verloop van de begrote investeringsuitgaven en de werkelijke investeringsuitgaven;
  - o Een duiding gegeven van de mate van beïnvloedbaarheid van het saldo van baten en lasten vóór verrekening met reserves;
  - o Een toelichting geschreven op de ontwikkeling van de financiële kengetallen.
- De eerder ontbrekende teksten zijn toegevoegd in:
  - o Paragraaf Verbonden partijen, onderdeel Reserves, voorzieningen en risico's
  - o Toelichting op incidentele baten en lasten
  - o Rechtmatigheidsverantwoording
  - o De toelichting op de rechtmatigheidsverantwoording in de Paragraaf Bedrijfsvoering
  - o Verantwoordingsinformatie Specifieke uitkeringen (SiSa)
- De teksten in met name de 1^e en 2^e W-vraag zijn geschreven in actieve vorm.

Bij de 1^e lezing van de jaarstukken zijn ook enkele verzoeken gedaan tot aanpassing of aanvullende informatie:

- In het Statenvoorstel is de toelichting voor de verlenging van de einddatum van de reserve IODS uitgebreid.

- In dit GS-voorstel is het woord “extra” verwijderd bij de beklemming van het Nationaal Restauratiefonds (en dit zal ook zo worden overgenomen bij de Voorjaarsnota 2024).
- In dit GS-voorstel is bij de beklemming van uitvoeringskosten ZH-PLG een zinsnede toegevoegd dat dit onderdeel uitmaakt van de eerder toegekende 2x € 10 miljoen (en dit zal ook zo worden overgenomen bij de Voorjaarsnota 2024).
- In dit GS-voorstel is bij de toelichting op de ontwikkeling van het weerstandsvermogen als gevolg van het opgenomen risico voor NatuurNetwerk Nederland het woord “beleidsdoelstellingen” vervangen door “afspraken”.
- Het persbericht is op verschillende onderdelen herschreven, waaronder het bruto aantal woningen, toevoeging over natuur, en meer positiever geschreven over realisatiekracht.
- Gedeputeerde Koning verzocht om inzicht in de onderbesteding (van subsidies) en wat daarvan terugvloeit naar de algemene reserve. In een afzonderlijke bijlage ‘Overzicht jaarrekeningresultaat en wat er terugvloeit naar algemene reserve’ is dit inzichtelijk gemaakt.

Kosten China

In de Commissie Externe Relaties van woensdagavond 10 april is de brief behandeld ‘Inzichtelijk maken China kosten begroting’. In die brief is aangegeven dat vanaf begroting 2025 in de beleidsprestatie 1-1-2 Vitaal provinciaal bestuur in tekst wordt toegelicht wat de begrote kosten zijn met betrekking tot de relatie met China (en dat vervolgens ook in de jaarstukken wordt toegelicht). Bij de korte bespreking van die brief is de verwachting gewekt dat dit inzicht ook wordt verstrekt in de jaarstukken 2023. Bij het versturen van dit GS-voorstel is dat inzicht er nog niet. De vastlegging in de administratie is voor het jaar 2023 hier nog niet op ingericht. De inschatting is dat voor het verkrijgen van dit inzicht qua doorlooptijd (afstemming) enige dagen benodigd is. Aan het college wordt ter overweging meegegeven om, indien het bedrag bekend wordt vóór publicatie van de jaarstukken, dit via tekstmandaat van gedeputeerde van Leeuwen nog te laten toevoegen aan de jaarstukken.

In beleidsprestatie 1-1-2 wordt dan ná de volgende tekst een tekstregel toegevoegd: *In 2023 vonden de meeste activiteiten met regio's in China plaats. Uit China ontvingen we 7 delegaties en we organiseerden 5 matchmakings en seminars. Buiten China ontvingen we enkele andere overheidsdelegaties. Het ging hierbij bijvoorbeeld om kennisdeling over bestuurlijke inrichting en watermanagement. De activiteiten met China voerden we uit binnen het door Provinciale Staten vastgestelde Kader voor de Relatie met China. Dit verankert hoe de provincie economische risico's beheerst en mensenrechten hierin meeneemt. In 2023 vond een evaluatie van de relatie met China plaats. Deze komt begin 2024 beschikbaar en geeft aan hoe het Kader heeft gefunctioneerd. **De kosten met betrekking tot de relatie met China in 2023 (vallend binnen de beleidsprestatie 1-1-2 en beleidsdoel 4-1) waren € XXX.XXX.***

Rechtmatigheidsverantwoording

Zie hiervoor de tekst in het Statenvoorstel.

Rekeningresultaat

Zie hiervoor de tekst in het Statenvoorstel.

Budgetoverhevelingen (beklemmingen) op het rekeningresultaat

In het Coalitieakkoord is ten aanzien van budgetoverhevelingen (beklemmingen) bij jaareinde spelregel no. 13 opgenomen: ‘Middelen die aan het eind van het jaar vrijvallen in het resultaat

kunnen alleen beklemd worden als er een juridische en/of bestuurlijke verplichting op rust. In alle andere gevallen dient eerst het budget van het volgende jaar ingezet te worden voordat weer een beroep op de algemene middelen wordt gedaan. Structurele budgetten die elk jaar terugkeren kunnen aan het eind van het jaar in principe niet beklemd worden op het rekeningresultaat. De niet beklemden middelen die aan het einde van het jaar niet zijn beklemd, vallen vrij aan de algemene middelen.'

In aansluiting hierop is door de Commissie voor Onderzoek van de Rekening (COR) het verzoek geuit om beklemmingen in de categorie 'bestuurlijke afspraken c.q. wensen' onderdeel te laten zijn van de integrale afwegingen bij de Voorjaarsnota 2024. In de totstandkoming van de jaarstukken 2023 zijn onderstaande drie beklemmingen aangemerkt als 'bestuurlijke afspraak' die daarmee onderdeel moeten zijn van de besluitvorming door PS over de Voorjaarsnota 2024 en dus niet van de Jaarstukken 2023. Deze besluitvorming in PS vindt één maand later plaats dan de jaarstukken. Alle overige beklemmingen vallen in de categorie subsidieverplichtingen, overige bestuurlijke/juridische verplichtingen of circulaire provinciefonds en zijn opgenomen in het Statenvoorstel van de Jaarstukken 2023 (en toegelicht in een separate bijlage).

Beklemmingen in de categorie 'bestuurlijke wensen c.q. afspraken':

1. Begrotingssubsidie Kunstgebouw (€ 100.000)
In de [GS-brief](#) van 7 november 2023 is aangegeven dat het Kunstgebouw met een loonstijging is geconfronteerd van in totaal 15% in de cao Sociaal Werk, Welzijn en Maatschappelijke Dienstverlening, waaraan Kunstgebouw gebonden is. Om te voorkomen dat het Kunstgebouw op korte termijn in de problemen raakt is door GS voorgesteld om het Kunstgebouw eenmalig in 2024 tegemoet te komen met een aanvullende subsidiebijdrage van € 178.000. Hiervan is € 78.000 gedekt vanuit het bestaande budget in jaarschijf 2024 in beleidsprestatie 4-3-3 'Versterken cultuurparticipatie en bibliotheken'. De resterende € 100.000 kan gedekt worden door dit over te hevelen vanuit de niet-bestede middelen vanuit 2023.
2. Bijdrage aan revolverend fonds Nationaal Restauratiefonds (NFR) (€ 650.000)
In de Najaarsnota 2023 hebben wij aangegeven te voorzien dat in 2023 middelen voor restauratie van rijksmonumenten en erfgoedlijnen zullen overblijven. Daarbij is aangegeven dat wij bij de jaarrekening 2023 een voorstel zullen doen voor de inzet van deze middelen. Wij stellen voor dit bedrag aan te wenden voor een storting in het Cultuurfonds voor Monumenten van het Nationaal Restauratiefonds (NRF). Deze middelen worden dan door het NRF beschikbaar gesteld in de vorm laagrentende leningen ten behoeve van de verduurzaming van gemeentelijke monumenten in Zuid-Holland. Het NRF zal de provinciale inleg matchen tot € 1.000.000.
3. Uitvoeringskosten Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG) (€ 3.650.000)
Het is in 2023 niet gelukt om de conceptplannen uit te werken tot volwaardige projectvoorstellen die kunnen dienen als basis voor een subsidieaanvraag. Op dit moment wordt de laatste hand gelegd aan de definitieve projectvoorstellen, zodat in 2024 daadwerkelijk gestart kan worden met het subsidieproces. Dit budget maakt onderdeel uit van de bij Voorjaarsnota 2022 toegekende 2x € 10 miljoen ten behoeve van en in aanvulling op de opgaven van het Nationaal Programma Landelijk Gebied.
  - Subsidie Klei in Veen: € 1.000.000
  - Subsidie Natuurlijk onderhoud en beheer watergangen/oevers: € 150.000
  - Subsidie Biodiverse sloot en rand A5H: € 200.000

- Subsidie Proeftuin Krimpenerwaard: € 200.000
- Subsidie Bos en Bomen Voorne Putten: € 200.000
- Subsidie Walstroom: € 1.900.000

De meerjarige raming loopt, subsidieregelingen worden opgemaakt.

Wijziging omvang weerstandsvermogen

In de Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing is toegelicht dat de omvang van het benodigde weerstandsvermogen fors is toegenomen ten laste van de algemene reserve. Een belangrijk aandeel hierin betreft het gekwantificeerde risico dat de reserve NatuurNetwerk Nederland (NNN) niet toereikend zal zijn om de daarbij behorende afspraken te realiseren. Op basis van een geactualiseerde businesscase is aangegeven dat het tekort circa € 35 mln bedraagt, waarvoor nu een reservering is opgenomen van € 17,5 mln (50%) in het weerstandsvermogen.

Opvolging toezeggingen

In de separate bijlage bij het Statenvoorstel 'Overzicht opvolging diverse gedane toezeggingen' worden diverse gedane toezeggingen door de gedeputeerde Financiën (voorheen Baljeu, nu Van Leeuwen), die betrekking hebben op de jaarstukken, afgedaan.

Financieel en fiscaal kader

Bij vaststelling van de Jaarstukken 2023 wordt het rekeningresultaat gestort in de algemene reserve. Bij Voorjaarsnota 2024 worden de budgetoverhevelingen (beklemmingen) conform besluitvorming Jaarstukken 2023 administratief verwerkt via een onttrekking aan de algemene reserve en een toekenning van de budgetten aan de beleidsdoelen in de verschillende ambities.

Juridisch kader

Aan de besluitpunten 1 tot en met 6 en de daaraan ten grondslag liggende documenten wordt op grond van artikel 84 van de Provinciewet geheimhouding opgelegd aan eenieder die hiervan kennis draagt. De reden is dat Provinciale Staten er belang bij hebben als eerste kennis te kunnen nemen van de informatie. De geheimhouding om deze reden is genoemd in artikel 5, lid 4 van de Wet open overheid. Geheimhouding tot na besluitvorming Gedeputeerde Staten bij laatste lezing is noodzakelijk omdat op basis van de behandeling in Gedeputeerde Staten mogelijk nog wijzigingen moeten worden doorgevoerd.

2 Voorafgaande besluitvorming

In de Jaarstukken 2023 legt het college van Gedeputeerde Staten verantwoording af over het gevoerde bestuur in 2023. Daarvoor wordt teruggeblikt op de beleidsvoornemens zoals die waren opgenomen in de originele Begroting 2023, en de bijstellingen daarop via de Voorjaarsnota en Najaarsnota. De financiële verschillenanalyse richt zich met name op de vergelijking tussen de werkelijke bedragen in het jaar 2023 en de bijgestelde begroting 2023 (= stand Najaarsnota).

3 Proces

Na behandeling in 2^e lezing worden de Jaarstukken ter vaststelling aangeboden aan Provinciale Staten. Hierbij zal ook de controleverklaring 2023 van Deloitte worden toegevoegd.

Gelijktijdig aan de verzending van de Jaarstukken wordt door Deloitte het accountantsverslag toegestuurd aan Provinciale Staten. De reactie van GS op het accountantsverslag wordt daaraan toegevoegd. Het accountantsverslag en de reactie van GS daarop wordt geagendeerd voor de

vergadering van de Commissie voor Onderzoek van de Rekening van woensdag 22 mei. Daarin zal de accountant (Deloitte) ook zelf een toelichting geven op de uitgevoerde controlewerkzaamheden.

Het Statenvoorstel met de daarbij behorende Jaarstukken 2023 en afzonderlijke bijlagen wordt geagendeerd in de commissievergaderingen van woensdag 22 en 29 mei en voor de vergadering van Provinciale Staten van woensdag 12 juni.

4 Participatie en rolneming

Niet van toepassing.

5 Communicatiestrategie

De Jaarstukken 2023 worden gepubliceerd op www.begrotingzuidholland.nl. Daarnaast wordt via een persbericht aandacht besteed aan de jaarstukken. Er wordt dit jaar geen publiek-vriendelijke versie van de jaarstukken gemaakt vanwege de prioritering van de Voorjaarsnota 2024.